

“Uşaq evləri”nin rəssam oğlu

Səməd Vurğun bu uşağın böyük gələcəyinə inanmışdı

Gözəl rəngkar, Əməkdar incəsənət xadimi Kamal Əhmədin taleyinə 2 dəfə ailəsindən, bacı-qardaşlarından ayrı yaşamaq düşüb: əvvəl atalı-analı ikən Ağdamdakı, sonra isə valideynlərini itirərək Şüvəlandakı uşaq evlərində qalıb. Amma ömrünün təlatümləri onun rəssamlıq istedadını boğa bilməyib.

Şüvəlan uşaq evinin direktoru Kamalın rəssamlıq bacarığını görərək ondan qayğısını əsirgəmir, şəkillər çəkməsi üçün rəngli karandaşlar, fırça və sulu boya alıb gətirir, onu yanına salıb sərgilərə də aparır. Bir dəfə isə uşaq evi kollektivinin Səməd Vurğunla görüşündə Kamal şairin şeirlərini şövlə söyləyir və alqışlanır. 8 yaşlı uşağın “cızmaqara” rəsmlərinə də baxan Səməd Vurğun onu qucağına alıb böyük gələcəyinin olacağını söyləyir.

Təsviri sənətə həvəsi Kamalı Ə.Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Məktəbinə gətirib. Böyük şairdən sonra onun 2-ci xeyir-dua verəni ilk azərbaycanlı qadın rəngkar Vəhiə Səmədova olub. Realizm ənənələrinin, akademik normaların prinsiplərini tələfkarı olmasına baxmayaraq, o, Kamalın işlərini çox bəyənilib və gənc istedadı kömək edib. Başqalarına bənzəməmək, tamamilə fərqli olmaq istəyən gənc rəssam sovet rəhbərlərinin portretlərini çəkmək istəmədiyi üçün təhsil prosesində böyük çətinliklərlə üzləşsə də, məktəbi birtəhər başa vurub.

Dahi fırça ustası Səttar Bəhlulzadə, Azərbaycan avanqardının banisi Cavad Mircavadov kimi sənətkarlarla tanışlığı, onların rəssamlıq barədə özəl fikirləri Kamala güclü təsir edib, qarşısında bənzərsiz üfüqlər açıb. O, Nizami və Füzulinin fəl-

səfəsi ilə maraqlanıb, sənətinin Məcnunu kimi tərkidünya olub. Poeziya, muğam, abstrakt və ideal aləm rəssamın varlığına hakim kəsilib.

Xaraktercə guşənişin olmağı sevən Kamal uzun müddət Abşeronun Görənil kəndində yaşayıb-yaradıb. Yerli sakinlər ona yarıuçuq bir evdə yaşamağa imkan yaradıblar. Evin qapısını, köhnə də olsa, parlaq boyalarını saxlamış kilim əvəz edib, işıq olmadığına görə rəssam gecələr balaca otağında ağ neft lampası yandırmaqlı olub. Onun ətrafını daha çox ürəyindəki sənət işığı nurlandırır.

Abşeron mühiti, xüsusilə də Qobustan mənzərələri rəssama daim ilham verib. Bu ecazkar məkanın şor dadan yelləri, Ramiz Rövşən demişkən, “yağış yuyub, gün qurudan” qayalıqların üzərindəki təsvirlər – ibtidai insanların təbiətlə ünsiyyət kompozisiyaları onu ahənrüba kimi çəkib.

Dostları, həmfikirləri də vardı, amma Kamal Əhməd həyat yolunda tənha səyah kimi dolanır və öz sirli aləminə heç kəsi yaxın buraxmırdı. Əsərləri haqqında danışmağı sevmir, rəngkarlığı ilə bağlı heç bir müzakirəyə yol vermir, bir növ, daxili aləmini hamıdan gizlədirdi. Qəlbindəkiləri yalnız fırçası ilə həsbi-halda, kətan üzərində yaratdığı obrazlar vasitəsi ilə ifadə edirdi.

Mütəxəssislərin dediyinə görə, Kamal Əhməd doğma rənglər dünyasında fikirlərini təsvirlərdə şifrələyib, illər ərzində müxtəlif assosiasiyalar yaradan metafora, simvol və “kod”lardan ibarət xüsusi dil yaradıb. Dərvişyana, yovuşmaz davranışları ucubından ilk fərdi sərgisi də xeyli gec – 47 yaşında ikən baş tutub və uğurlu keçib.

Həmin sərgidən sonra şöhrət qapıları rəssamın üzünə taybatay açılır. 1988-ci ildə Moskvada Ümumittifaq sərgisinin diplomuna, 1989-cu ildə Xəzəryanı respublikaların (Azərbaycan, Qazaxıstan, Rusiya, Türkmənistan) I Biennalesində “Qran-pri” mükafatına layiq görülür. 1993-cü ildə Bakıda Novruz bayramına həsr olunmuş sərgidə Birinci mükafatın laureatı olur.

Amma, sən demə, cəmi bir neçə il ömrü qalıbmış və bu qısa müddətdə Kamal Əhmədin əsərləri ABŞ, İtaliya, Türkiyə, Polşa, Əlcəzair, Yaponiya və Rusiyada nümayiş etdirilib, rəssamın bir-birindən gözəl işləri muzeyləri və şəxsi kolleksiyaları bəzəməyə başlayıb. O, 1994-cü ildə, 54 yaşında dünyasını dəyişib. “Avtoportret. Çarmıxa çəkilmə” tamamlaya bilmədiyi sonuncu əsəridir, sanki ölməz ruhu ilə cismini seyr edir. Portretin yaratdığı ilk assosiasiya isə budur ki, həyatını bütünlüklə incəsənətə həsr edən sənətkara ölüm yoxdur...

2017-ci ildə Xalq Bank tərəfindən Kamal Əhmədin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş bədii albomun təqdimatı və əsərlərindən ibarət sərginin açılışı keçirilib. Qeyri-adi istedad sahibinin çətin taleyindən, yaradıcılıq manerasından danışılıb. Sərgi ilə tanışlıq bir daha onun böyük sənətkar olduğunu təsdiqləyib.

...Dairəvi sürət qatarında Sumqayıtdan Bakıya, işə gedirəm. Görənil dayanacağına çatanda qeyri-iradi olaraq pəncərədən ətrafdakı evlərə sarı boylanır, Kamal Əhmədin yaşayıb-yaratdığı yarıuçuq evi, qapı əvəzi parlaq boyalı kilimi görmək istəyirəm. Bu, mümkün olmasa da, bir anlıq elə bilirəm ki, qapı-kilimi aralayıb içəri keçdim. Rəssamın solmaz rənglər dünyasına varid oldum və gördüklərimə yenidən heyran qaldım.

Əli NƏCƏFXANLI
XQ